

Opinnäytetyö (AMK)

Hoitotyö

Hoitotyö

2012

Ida-Nella Nurmi

NUORTEN KOKEMUKSIA OSALLISUUDESTAAN LASTENSUOJELUN ASIAKKAINA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Ida-Nella Nurmi

NUORTEN KOKEMUKSIA OSALLISUUDESTAAN LASTENSUOJELUN ASIAKKAINA

Tutkimus on osa Lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnat tutkimushanketta, jossa lähestytään lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian rajapintoihin liittyviä ongelmia neljän eri alueen kautta: asiakas-, työntekijä-, palvelutuotannon ja lainsäädännön näkökulma. Lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian asiakasnäkökulmasta vastaa Turun ammattikorkeakoulun terveysala. (Lehtiranta 2010.) Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata nuorten kokemuksia asiakaslähtöisyyden toteutumisesta lastensuojelun palveluissa. Tavoitteena on kehittää lastensuojelupalveluita asiakaslähtöisemmäksi nuoren näkökulmasta.

Nuorten osallisuutta lastensuojelussa käsittelevä tutkimus toteutettiin Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa käyttäen kyselylomaketta, joka koostui suljetuista väittämistä ja avoimista kysymyksistä. Tutkimuslupapyyntöjä lähetettiin 12 - 17 -vuotiaiden nuorten huoltajille 55 kappaletta. Nuoret vastasivat kyselyyn huhtikuun 2011 aikana. Lomakkeiden jakamisesta vastasi perhekuntoutuskeskuksen henkilökunta. Yhdeksän luvan saanutta nuorta vastasi kyselyyn, joten vastausprosentti oli 16,4%. Aineiston suljettujen väittämien vastaukset analysoitiin tilastollisesti SPSS -ohjelmalla ja avoimet vastaukset sisällön analyysillä.

Tutkimustulosten perusteella asiakaslähtöisyys toteutuu Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa hyvin, ja suurin osa nuorista kokee, että heidän toiveitaan ja ajatuksiaan kuunnellaan. Nuorilla on myös tietoa tilanteestaan ja oikeuksistaan, ja useat kokevat elämänsä parantuneen Lausteella. Pääsyyksi perhekuntoutuskeskuksen asiakkuuteen nousee koulunkäyntiin liittyvät ongelmat. Osa nuorista kokee olevansa tyytyväisiä saamaansa apuun lastensuojelun asiakkaina, jota on tullut eri tahoilta. Lausteen perhekuntoutuskeskuksen palveluihin ollaan suurimmilta osin tyytyväisiä. Kehittämisehdotukset liittyvät pääosin sääntöjen uudistamiseen ja itsenäisempään toimintaan.

Nuorten osallisuutta lastensuojelun asiakkaina tutkittaessa tärkeimpiä tiedonlähteitä ovat asiakkaina olevat ja olleet nuoret. Osallisuus toteutuu jo osittain, mutta, varsinkin nuorten kuulemisessa, kehittämistarvetta on edelleen. Myös nuorille suunnattujen osallisuuden vahvistamisen menetelmien suunnitteluun tulisi panostaa yhä enemmän.

ASIASANAT:

asiakaslähtöisyys, lastensuojelu, nuoret, osallisuus.

Ida-Nella Nurmi

ADOLESCENTS' EXPERIENCES OF PARTICIPATION AS CHILD WELFARE CUSTOMERS

The thesis is a part of the On the Border Between Child Welfare Services and Child Psychiatric Services project in which the problems of the interfaces of child welfare and child psychiatry are approached through four different aspects: customer, employee, service production and legislation. The customer aspect of child welfare and child psychiatry is carried out by The Field of Health Care in Turku University of Applied Sciences. (Lehtiranta 2010.) The purpose of this thesis was to portray the experiences that adolescents have about the customer oriented approach in child welfare services. The aim is to develop child welfare services more customer-oriented from the young people's perspective.

The research material on the participation of adolescents in child welfare was collected from The Family Rehabilitation Center in Lauste by using a questionnaire which had both closed arguments and open questions. Forms asking permission to use the young people as research subjects were sent to the guardians of 55 adolescents at the age of 12 to 17 using the Center's services. The questionnaires were delivered to the subjects by the staff at Lauste during April of 2012. Nine adolescents answered the questionnaire making the respond rate 16,4%. The closed arguments were analyzed statistically using the SPSS program and open questions with content analysis.

The results imply that customer-oriented approach is applied well at Lauste and most of the respondents feel that their wishes and thoughts are heard. They also have knowledge of their situation and rights, and several experience that their lives have improved. The main reasons for the customership seem to be related to school. Only some of the respondents are satisfied with the help they have received as child welfare customers from varying places. The Family Rehabilitation Center's services are well perceived. The ideas of development are mainly about reforming the rules and getting more independence.

When researching the participation of adolescents the most important source of information are the young people who are or have been customers in child welfare. The participation is already succesfully presented in some areas but there is still a lot of need for development, especially in hearing the youth's opinions. In addition, the methods of increasing participation directed to the young people should be emphasised even more.

KEYWORDS: adolescent, child welfare, customer orientation, participation.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	4
2 NUORTEN OSALLISUUS LASTENSUOJELUN ASIAKKAINA	5
2.1 Nuoret lastensuojelun asiakkaat	5
2.2 Nuoret osallisina oman elämänsä päätöksissä	6
2.3 Osallisuuden tukemisen ja edistämisen menetelmiä	9
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMAT	13
4 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN	14
5 TULOKSET	18
5.1 Nuorten kokemukset tiedonsaannista	18
5.2 Nuorten kokemukset asiakaslähtöisyydestä	19
5.3 Nuorten kokemukset hoidon vaikuttavuudesta	20
5.4 Nuorten syyt Lausteella oloon	20
5.5 Nuorten kokemukset avun saannista	21
5.6 Nuorten mielipiteitä ja kehittämis ehdotuksia	22
6 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	23
7 POHDINTA	26

LÄHTEET	29
----------------	-----------

LIITTEET

- Liite 1. Toimeksiantosopimus
- Liite 2. Turun yliopiston eettisen toimikunnan lausunto
- Liite 3. Kirjallisuushaku
- Liite 4. Kyselylomake
- Liite 5. Saatekirje

KUVIOT

Kuvio 1. Nuorten kokemukset tiedonsaannista	18
Kuvio 2. Nuorten kokemukset asiakaslähtöisyydestä	19
Kuvio 3. Nuorten kokemukset hoidon vaikuttavuudesta	20
Kuvio 4. Nuorten syyt Lausteella oloon	21

1 JOHDANTO

Suomalaisen lastensuojelun historia yltää 1600-luvulle saakka, mutta lasten osallistuminen on tullut käsitteeksi lastensuojelussa vasta 1990-luvulla. Demokraattista hyvinvointivaltiota kehitettäessä keskeiseksi tavoitteeksi nousi näkymättömämpien ryhmien, kuten lapsien, voimaannuttaminen yhdenvertaisiksi kansalaisiksi. Lasten osallisuuden kannalta merkittävä tapahtuma on ollut YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen hyväksyminen vuonna 1989, ja sitä valvovan komitean perustaminen, jonka jälkeen lasten oikeuksien turvaaminen on otettu esille lastensuojelulaissa yhä enemmän. Sopimuksessa on määritelty lasten oikeudet kansalaisina ja velvoitettu valtiot, kunnat ja kaikki aikuiset toimimaan näiden oikeuksien mukaan. (Bardy 2009, 30 - 31; Kouvonen 2011, 212 - 214; Yhdistyneet Kansakunnat 1989.)

Lastensuojelun asiakasmäärät ovat jatkuvasti kasvussa niin avohuollossa kuin laitoshuollossa ja lapsia sijoitetaan kodin ulkopuolelle yhä enemmän (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2011). Lastensuojelutyössä asiantuntijat ja viranomaiset päättävät nuoren asioista yleensä pääosin vanhempien kautta. Nuoren tulisi olla aktiivinen osapuoli, jolla on keinoja vaikuttaa oman elämänsä tapahtumiin ja muutoksiin. (Hotari, Oranen & Pösö 2009, 117 & 123.) Nuorten kohtaamiseen tarvitaan erilaista ammattitaitoa, jota tulisi kehittää eteenpäin, jotta nuoren ääni kuuluisi yhä selvemmin lastensuojelussa (Pesäpuu ry. 2010).

Tutkimus on osa Lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnat -tutkimushanketta, jossa lähestytään lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian rajapintaan liittyviä ongelmia neljän eri alueen kautta: asiakas-, työntekijä-, palvelutuotannon ja lainsäädännön näkökulma. Tämä tutkimus on mukana asiakasnäkökulmassa, jonka toteutuksesta vastaa Turun Ammattikorkeakoulun terveysala. (Lehtiranta 2010.) Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata nuorten kokemuksia asiakaslähtöisyyden toteutumisesta lastensuojelun palveluissa. Tavoitteena on kehittää lastensuojelupalveluita asiakaslähtöisemmäksi nuoren näkökulmasta.

2 NUORTEN OSALLISUUS LASTENSUOJELUN ASIAKKAINA

Vuonna 2010 lastensuojelun avohuollon piirissä oli 6,5 prosenttia alaikäisistä eli yli 70 000 lasta ja sijoitettuna 1,2 prosenttia eli yli 14 000 lasta. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2011).

2.1 Nuoret lastensuojelun asiakkaat

Vastuu lapsen hyvinvoinnista ja huolenpidosta on ensisijaisesti hänen vanhemmillaan tai huoltajillaan. Yhteiskunnan ja ehkäisevän lastenhuollon roolina on tukea vanhempia lapsensa kasvattamisessa ja puuttua siihen vain lapsen edun ollessa uhattuna, mutta samalla riittävän varhain. Lastensuojelun viranomaisten tulee auttaa vanhempia suoriutumaan velvoitteistaan sekä turvata lapsen ja vanhempien pysyvä suhde aina kun se on mahdollista. (Nivala 2010, 24; Sosiaaliportti 2012.)

Lastensuojelun tehtävänä on varmistaa lasten hyvinvointi ja heidän etunsa ja oikeuksiensa toteutuminen. Lapsilla ja nuorilla on oikeus tasapainoiseen kehitykseen, turvalliseen elinympäristöön sekä tarvittaessa erityiseen suojeluun. Lastensuojelua ovat avohuollon tukitoimet, sijaishuolto sekä jälkihuolto. Avohuollon piiriin kuuluu tuettu asuminen, toimeentulo, koulunkäynti ja harrastustoiminta sekä lapsen tai nuoren yksilölliset tarpeet, perheen tukeminen ja kuntoutus. Sijaishuollossa lapsi huostaanotetaan ja sijoitetaan kodin ulkopuolelle tuettuun kasvamiseen, jonka jälkeen nuorta tuetaan jälkihuollon tuella 20 -vuotiaaksi asti. Sijaishuolto voidaan järjestää perheessä, laitoksessa tai poikkeuksellisesti tarvittaessa muulla tavalla. (Nivala 2010, 23 - 24; Sosiaaliportti 2012; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2009.) Jos lapsi jostain syystä ohjataan lastensuojelun asiakkaaksi, on päätöksiä tehtäessä silti otettava huomioon vanhempien mielipiteet ja oikeus vastata lapsensa asioista sekä suunniteltava toimenpiteet niin, että ne vastaavat perheen ja lapsen yksilöllisiä tarpeita (Nivala 2010, 24; Sosiaaliportti 2012).

Lastensuojelulain (2007/417) mukaan kaikki alle 18 -vuotiaat ovat lapsia, ja nuoria ovat 18 - 20 -vuotiaat, mutta useissa instituutioissa nuoruuden ajatellaan alkavan kahdentoista vuoden iässä. Nuorisolaissa (2006/72) taas nuoreksi lasketaan kaikki alle 29 -vuotiaat. Ei siis ole vain yhtä sääntöä siitä minkä ikäiseksi nuori yhteiskunnassamme määritellään. Nuoruuden voi määritellä ajaksi, ilman ikärajoituksia, jolloin lapsen itsenäistyminen, ajattelu ja yksilöllisyys kehittyvät voimakkaasti kohti aikuisuutta, ja lapsi alkaa hallitsemaan omaa elämäänsä. Nuori on lastensuojelussa asiakas, kun hänen on epäilty tai arvioitu olevan lastensuojelun tarpeessa. Nuorilla lastensuojelun asiakkailla on suuri riski syrjääntyä yhteiskunnasta, niin koulussa, työssä kuin harrastuksissa ja kaveripiireissä. Heidän kohdallaan lastensuojelutyö tähtää selviytymisen ja voimaantumisen lisäämiseen ja itsenäisen elämän hallintaan tulevaisuudessa. (Aaltonen & Heikkinen 2009, 165 - 168; Pesäpuu ry. 2010.) Ylönen (2009, 20 – 21 & 107 – 110) toteaa nuorten kokemuksia lastensuojelun avohuollon asiakkaina käsittelevässä tutkimuksessaan, että nuoret (n = 8) odottavat lastensuojelulta menetelmien toimivuutta, riittävää osallisuutta sekä kannattelevaa suhdetta työntekijään.

2.2 Nuoret osallisina oman elämänsä päätöksissä

Yli 12-vuotiaiden ja etenkin 16 vuotta täyttäneiden nuorten osuus huostaanotetuista on kasvanut muita ikäryhmiä huomattavasti enemmän 2000 - luvulla, mutta lastensuojelukäytäntöjen kehittämisessä keskitytään edelleen pääosin vain alle 12-vuotiaisiin (Pesäpuu ry. 2010). Lastensuojelun keskeisimpiä periaatteita on, että kaikki lapset ovat tasa-arvoisia, ja että lapsen etu on ensisijainen kaikissa päätöksissä. Nuorella tulisi lastensuojelun asiakkaana olla oikeus osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon. (Yhdistyneet Kansakunnat 1989.) Kouluissa ja kodeissa nuoret osallistuvat nykypäivänä aktiivisesti omien asioidensa hoitamiseen, näin pitäisi olla myös sijaishuollossa (Kouvonen 2011, 205).

Osallisuus on kokemista ja tekemistä. Osallisella henkilöllä on oikeus tietoon ja sen välittämiseen sekä mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään,

päätöksentekoon, palvelujen suunnitteluun tai elinympäristöön. Henkilö on mukana, läsnä ja osana jotain joukkoa, joka elää vuorovaikutuksessa toisten ja omien edustajiensa kanssa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2012.) Elorannan (2006) tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia asiakkuuden rakentumista ja asiakkaan (n = 13) osallistumista sekä osallisuutta yksilökohtaisessa palveluohjauksessa. Eloranta toteaa tutkimuksessaan, että asiakkaiden teemahaastatteluista kootun aineistonsa analysoituaan, hän vakuuttui siitä, miten tärkeää on, että ihminen voi osallistua ja kokea osallisuutta omassa asiassaan. Osallisuutta on monenlaista ja sitä koetaan erilaisissa tilanteissa, mutta kaikissa se on välttämätöntä. (Eloranta 2006, 6 - 7, 74.)

Osallisuus ja kuuleminen edellyttävät rakentavaa vuorovaikutusta lasten ja aikuisten välillä, jossa molemmat osapuolet arvostavat itseään ja toisiaan. Nuoren tai lapsen äänen kuuluminen vaatii myös lainsäädännöllisiä ja hallinnollisia määritelmiä sekä aikuisten kiinnostusta vaikuttaa lasten osallisuuteen. Nuoren osallistuminen häntä koskeviin asioihin tukee nuoren sosiaalista vahvistumista ja itsenäiseksi kansalaiseksi kasvamista. Se on keskeinen osa demokratiakasvatusta kaikilla eri elämän osa-alueilla, jota tulisi soveltaa niin yksilö- kuin yhteisötasolla. (Herranen & Mäntysalo-Lamppu 2011, 34 - 54.)

Lastensuojelulaissa (2007/417) todetaan, että lastensuojelun tarvetta arvioitaessa, lasta tai nuorta koskevaa päätöstä tehtäessä ja lastensuojelua toteutettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota myös lapsen tai nuoren mielipiteisiin ja toivomuksiin. Lapsen on aina saatava tietoa häntä koskevista lastensuojeluasioista. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.) Teoriatasolla osallisuus on jo huomioitu, ja sitä korostetaan uudessa laissa, mutta käytännössä muutos on vasta alussa (Hotari, Oranen & Pösö 2009, 117). Laki edellyttää, että lastensuojelun työntekijät tekevät myös toimintasuunnitelmat lapsen kanssa yhteistyössä ja tapaavat lasta säännöllisesti niiden osalta. Osallisuuden käytäntöihin kuuluu myös, että nuori arvioi omaa hoitoaan, sen vaikuttavuutta ja antaa havainnoistaan palautetta. (Kouvonen 2011, 205; Oranen 2012.) Fraserin ja Southwellin (2010) tutkimuksessa, joka käsittelee

nuorten kokemuksia ja tyytyväisyyttä sijaishullossa, nuoret asiakkaat (n = 169) kertoivat, että heidän mielipiteitään kuunnellaan melko hyvin pienialaisissa päätöksissä, ja että he ovat tyytyväisiä päätöksentekomahdollisuuksiinsa päivittäisissä asioissa, mutta monet eivät olleet tyytyväisiä osallistumismahdollisuuksiinsa tärkeissä, korkeamman tason päätöksissä. Vain alle kolmannes nuorista tiesi heille tehdystä asiakassuunnitelmasta ja sen sisällöstä (Fraser & Southwell 2010, 219 & 225).

Lapsi tai nuori on lastensuojelussa aina asianosainen, iästään riippumatta. Lain mukaan 12 vuotta täyttäneellä lapsella on huoltajan rinnalla puhevalta häntä koskevissa asioissa, mutta myös nuoremman lapsen mielipide pitää selvittää. Mitä tärkeämmästä lapsen tai nuoren elämään liittyvästä asiasta on kyse, sitä enemmän painoarvoa hänen mielipiteellään pitäisi olla. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417; Saastamoinen 2010, 66 – 67.) Työntekijöiden ja vanhempien tulisi antaa nuorille palautetta osallistumisesta ja sen merkityksestä vahvistaen sitä kautta nuoren tunnetta kuulluksi tulemisesta (Timonen-Kallio 2010, 12). Mahdollisuus olla mukana asioiden käsittelyssä itselle merkittävissä asioissa on ratkaisevaa myös ihmisen identiteetin kehittymisen kannalta ja on yksi kasvun perusedellytyksistä (Hotari, Oranen & Pösö 2009, 117 & 123).

Lapsen iällä ei siis pitäisi olla merkitystä hänen mielipiteidensä ja toiveidensa kuuntelussa, mutta saattaa olla tilanteita, joissa lapsi ei osaa arvioida omaa tilannettaan ja ajatella omaa parastaan tai häntä ei se kiinnosta (Saastamoinen 2010, 66 – 67). Varsinkin nuorella, voimaantumisen ja osallistumisen edellytyksenä on, että hän on kykenevä ja halukas toimimaan itsenäisenä ja itseään säätelevänä yksilönä, joka kyseenalaistaa käytäntöjen sopivuutta omaan elämäänsä (Kouvonen 2011, 211). Voimaantumista voi rohkaista tukemalla nuoren omien tarpeiden ja toiveiden tiedostamista ja niiden esille tuomista kehittämällä hänen itsetuntoaan ja yksilöllisyyttään (Timonen-Kallio 2010, 13). Lapsen tai nuoren mielipide pitäisi jättää selvittämättä vain, jos se vaarantaa hänen terveyttään ja kehitystään tai se on selvästi tarpeetonta (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417). Nuoren osallisuuden ja mielipiteiden kuuntelemisen tärkeyttä painotettaessa ei saa kuitenkaan unohtaa, että

loppujen lopuksi päätös on aina aikuisilla. Nuorelle ei voi, eikä missään nimessä pidä, antaa lopullista päätösvaltaa. Velvollisuus ja vastuu päätöksistä, olivat ne huonoja tai hyviä, kuuluvat viranomaisille tai vanhemmille. (Oranen 2012.)

Pohjoismaiden yhteisessä tutkimuksessa Family Group Conference from a Child Perspective (2009) tutkittiin, kuinka lapsen näkökulma otetaan huomioon läheisneuvonpidossa. Tutkimukseen osallistuneilla lastensuojelun tarpeessa olevilla 7 - 17 -vuotiailla lapsilla ja nuorilla (n = 35) oli läheisneuvonpidoissa yleensä vahvat mielipiteet ja näkemykset heidän omasta ja perheensä tilanteesta, mutta he olivat myös selvillä siitä, että heidän asemansa keskustelussa ja päätöksiensä teossa on toissijainen, koska tilannetta johtivat aikuiset. Nuorilla lapsilla oli vaikeuksia ymmärtää tilannetta, mutta vanhemman ikäiset olivat hyvin mukana keskustelussa ja saivat enemmän puheenvuoroja. Varsinkin naispuoliset nuoret osallistuivat päätösten tekoon uskottavilla argumenteilla ja samalla tasolla aikuisten kanssa. Nämä nuoret naiset tunsivat vastuuta omasta asemastaan ja pystyivät arvioimaan, mikä olisi parasta heidän tulevaisuudelleen. Tutkimuksessa osalla lapsista oli mukana tukihenkilö, josta oli selvä apu asioiden ymmärtämisessä ja kuulluksi tulemisessa. (Heino 2009, 117 - 121.)

2.3 Osallisuuden tukemisen ja edistämisen menetelmiä

Lastensuojelun piirissä olevia nuoria ja lapsia on monenlaisia. Heidän lähtökohtansa, taustansa ja persoonallisuutensa ovat yksilöllisiä ja asenteensa lastensuojeluun vaihtelevia. Etenkin nuoret jaotellaan usein yksipuolisesti viattomiin perheen takia kärsiviin ja ongelmallisiin, jotka ovat itse aiheuttaneet tilanteensa. Monilla nuoruusiässä olevilla lastensuojelun asiakkaila on lisäksi psykologisia ongelmia, jonka vuoksi heidän voidaan koeta olevan kykenemättömiä tekemään päätöksiä omasta elämästään. Varsinkin tällaisissa tapauksissa osallisuuden varmistaminen voi muodostua haastaviksi työntekijöille, jotka kokevat, ettei heillä ole tarpeeksi keinoja käytössä voimaannuttaa, ja samalla kontrolloida ongelmalliseksi koettua nuorta. Näille nuorille saatetaan luoda enemmän rajoitteita eikä heille anneta mahdollisuuksia

tuoda mielipiteitään julki. Työntekijät tarvitsevat työvälineitä ja toimintamalleja, jotka on suunniteltu yksilöllisesti vahvistamaan erilaisten ja eri taustaisten nuorten osallisuutta. (Aaltonen & Heikkinen 2009, 168 - 169; Kouvonen 2011, 210-211.)

Pekin ja Tammisen (2002) Kunnallissalan Kehittämissäätiön kanssa yhteistyössä tehdyssä Lapsen ehdoilla -projektissa kartoitettiin muun muassa ongelmalliseksi koettuja asioita lapsen osallistumisessa kunkin palvelujärjestelmän toimintaan. Sosiaalitoimen työntekijöiden (n = 90) vastauksissa korostui, kuinka vaikeaa lapsen osallisuuden huomioiminen voi olla. Työntekijöiden on vaikeaa tietää, minkätasoinen kuuleminen on oikeaa, milloin lapsi on otettu huomioon tarpeeksi ja milloin on menty liian pitkälle lapsen kuulemisessa. Heidän mielestään lapsen kuulemisen käytännöistä pitäisi sopia yhdessä ja niihin pitäisi saada koulutusta. Työntekijät myös totesivat, että aikaa ja mahdollisuuksia lapsen kuulemiselle ei ole tarpeeksi. Lisäksi moniammatillisen yhteistyön tarve korostui. (Pekki & Tamminen 2002, 39 - 40.)

Asiakassuunnitelman huolellinen ja yksilöllinen laatiminen nuoren kanssa yhdessä on keskeistä osallisuutta toteutettaessa. Nuori tulisi ottaa mukaan suunnitteluun alusta lähtien, sillä hän on omaa elämäänsä ja tulevaisuuttaan kuvaavien kirjoitusten paras lähde. Suunnitelma on laadittava niin, että se on myös lapsen tai nuoren luettavissa ja ymmärrettävissä. Kun asiakassuunnitelma on tehty lapsilähtöisesti, siitä tulee hyödyllinen työväline, jolla työntekijä pystyy lisäämään nuoren osallisuutta myös tulevilla tilanteilla. (Timonen-Kallio 2010, 12 - 13.)

Nuoren osallisuuden toteutuminen edellyttää työntekijöiltä valmiuksia kohdata nuori kunnioittavasti sekä luoda tilanteeseen turvallinen ja välittävä ilmapiiri. Nuorelle on tärkeää osoittaa olevansa kiinnostunut hänen kokemuksistaan ja mielipiteistään antamalla nuorelle mahdollisuuksia puhua tai rohkaisemalla häntä kysymyksiä esittäen. Keskustelu tulisi olla nuoren ikään ja kehitykseen sopivaa, kuitenkin vähättelemättä nuoren asemaa tai hänen kertomaansa. (Oranen 2012.) Reinikaisen (2007) tutkimuksessa selvitettiin, miten lapset ja nuoret (n = 7) kokevat läheisneuvonpidon, ja miten lapsilähtöisyys siinä

toteutuu. Tuloksista tulee esiin se, kuinka merkittävästi ilmapiiri vaikuttaa lapsen osallisuuden tunteeseen. Kun ilmapiiri on myönteinen ja välittävä, lapsi tuntee prosessin merkitykselliseksi ja itsensä tärkeäksi osaksi sitä. Kun lapsi tuntee itsensä osalliseksi tärkeää asiaa, hän myös jakaa mieluummin mielipiteitään. (Reinikainen 2007, 111 & 119.)

Tukihenkilötoiminta on viime vuosina vakiintunut osaksi avohuollon lastensuojelutyötä. Tukihenkilö ei ole ammattilainen, vaan vapaaehtoinen, joka toimii lapsen elämässä tukijana, kuuntelijana ja toimijana sekä auttaa häntä ymmärtämään omaa itseään ja valintojaan. Tukihenkilö huolehtii myös siitä, että lapsi tulee kuulluksi ja ymmärretyksi eikä häntä syrjäytetä aikuisten hallitsemassa tilanteessa. (Moilanen 2011, 289 - 291.) Lastensuojelulaissa (2007/417) todetaan, että lapselle tulee määrätä edunvalvoja käyttämään lapsen puhevaltaa, jos huoltaja ei pysty puolueettomasti valvomaan lapsen edun toteutumista. Edunvalvoja eroaa tukihenkilöstä, sillä hänen pitää olla lapsen asioihin perehtynyt asiantuntija, asianajaja tai muu lainopillisen koulutuksen saanut henkilö, jonka vastuulla on lapsen edun puolueeton arvioiminen ja asianmukainen edustaminen. (Sosiaaliportti 2011.)

Sijaishuollon keskuksissa ja lastenkodeissa yhteisökokous on nuorille sopiva menetelmä osallisuuden tukemisessa ja mielipiteiden esille tuomisessa. Kokouksiin osallistuu kyseisessä kodissa asuvat nuoret sekä kaikki paikalla olevat työntekijät. Kokouksissa keskustellaan yleensä jokapäiväisistä asioista, esille tulleista ongelmista ja uudistustarpeista. Nuoret saavat tuoda esille omia ehdotuksiaan ja kehittää asuinpaikkansa toimintaa. Tärkeää on, että kaikki osallistuvat keskusteluun, jokaisen ehdotukset kuunnellaan ja niiden hyväksymisten ja hylkäysten syyt perustellaan. Yhteisökokoukset ovat hyvä menetelmä lisäämään nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä sijaishuollossa. (Baumgarten 2010, 79 - 80.)

Erilaisia toimintamalleja ja työvälineitä voi hyödyntää monessa eri tilanteessa, mutta ne tulisi valita aina tavoitellun lopputuloksen ja nuoren yksilöllisten tarpeiden ja persoonallisuuden mukaan. Lastensuojelun työntekijöiltä edellytetään toimiviksi todettuihin menetelmiin perehtymistä ja niiden

tarpeenmukaista käyttöä. (Timonen-Kallio 2009, 8 - 12, 18.) Suunniteltaessa uusia menetelmiä ja muutettaessa lastensuojelua lasten ja nuorten kannalta asiakaslähtöisemmäksi, tulisi juuri tämän asiakaskunnan olla mukana edistämässä omaa osallisuuttaan. Lasten ja nuorten itse ideoimat välineet oman osallisuutensa kehittämiseen ovat niitä, jotka saattavat toimia parhaiten. Ensi- ja turvakotien liiton (2008) hankkeessa kokeiltiin asiakkaina olevien tai olleiden lasten ja nuorten (n = 9) kokoamista ryhmiin keskustelemaan kokemuksistaan ja parantamishdotuksistaan lastensuojelun kehittämisen menetelmänä. Tutkimuksella oli hyviä tuloksia, kunhan käytännön toteuttamista suunniteltaessa oli otettu huomioon kaikki vaaditut toimenpiteet ja seuraukset. Keskusteluihin osallistuneet nuoret ottivat vaikuttamismahdollisuuden vakavasti ja jakoivat omia ajatuksiaan ryhmissä aktiivisesti. (Oranen 2008, 43 - 44 & 46 - 47)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata nuorten kokemuksia asiakaslähtöisyyden toteutumisesta lastensuojelun palveluissa. Tavoitteena on kehittää lastensuojelupalveluita asiakaslähtöisemmäksi nuoren näkökulmasta.

Tutkimusongelma:

1. Miten lastensuojelun palveluissa huomioidaan nuorten osallisuus nuoren näkökulmasta?

4 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN

Lasten ja nuorten osallisuuden ja mielipiteiden kuulemisen vahvistaminen tulisi olla yksi lastensuojelutyön keskeisimpiä tavoitteita tulevaisuudessa (Timonen-Kallio 2010, 6). Tämän takia tutkimuksen aiheeksi valittiin nuorten osallisuus lastensuojelussa. Aihetta käsitellään nuoren näkökulmasta, koska kehitettäessä lastensuojelujärjestelmää asiakaslähtöisemmäksi, tulisi lähtökohtana olla nuorten asiakkaiden kokemukset ja mielipiteet.

Tutkimus on osa Lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnat -tutkimushanketta, jossa lähestytään lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian rajapintaan liittyviä ongelmia neljän eri alueen kautta: asiakas-, työntekijä-, palvelutuotannon ja lainsäädännön näkökulma. Tämä tutkimus on mukana asiakasnäkökulmassa, jonka toteutuksesta vastaa Turun ammattikorkeakoulun terveystalo. (Lehtiranta 2010.) Tutkimuksen toimeksiantaja on Turun ammattikorkeakoulun hyvinvointipalvelut (Liite 1). Lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnat –hankkeella on Turun yliopiston eettisen toimikunnan puoltava lausunto (Liite 2).

Aikaisempaa kirjallisuutta ja tutkimuksia haettiin Medic - ja Cinahl -tietokannoista, Googlesta sekä Turun kirjaston Vaski -tietokannasta ja Turun ammattikorkeakoulun Aura -tietokannasta. Hakuja tehtiin suomeksi ja englanniksi. Hakusanoina käytettiin: lastensuojelu, ”lapsen oikeudet”, ”child welfare”, ”child welfare” + experience, ”child welfare” + ”service user”, ”child welfare” + participation, ”child welfare” + adolescent, ”child welfare” + youth, lastensuojelu nuoren osallisuus, lastensuojelu nuoren kuuleminen, lastensuojelu nuoren kokemukset. Haut rajattiin vuosiin 1999 – 2011, jotta tulokset olisivat kohtalaisen tuoreita. Aiheesta löytyi suomalaista kirjallisuutta melko hyvin (Liite 3). Asia on tällä hetkellä esillä, joten kirjallisuus on myös melko tuoretta. Tutkimuksia löytyi jonkin verran, niin suomenkielisiä kuin englanninkielisiä ulkomailta.

Tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä käytettiin kyselylomaketta. Kysely on menetelmä, jossa ihmisjoukolta kysytään vastauksia samoihin

kysymyksiin, ja tutkija sijoittaa kaikki vastattavat kysymykset yhteen, kaikille vastaajille samanlaiseen lomakkeeseen, johon vastaukset myös kirjoitetaan. Kyselylomake antaa kaikille vastaajille saman painoarvon, eli ketään ei käsitellä muita pätevämpanä tai tärkeämpänä. (Routio 2005.) Lomakkeen kohtuullinen pituus ja ulkoasun selkeys ovat erittäin tärkeitä sekä vastaajalle että tutkijalle, sillä ne helpottavat kyselyyn vastaamista ja tulosten analysointia sekä säästävät molemmilta aikaa (KvantiMOTV 2010a). Tutkimusaineiston keruumenetelmänä käytetty kyselylomake (Liite 4) on laadittu aikaisemman tutkimuksen ja kirjallisuuden perusteella. Kyselylomake on laadittu Rajapinnat - tutkimushanketta varten, ja sen ovat laatineet asiakasnäkökulmasta vastaavat FT Heikki Ellilä ja TtT Tiina Pelander Turun ammattikorkeakoulun terveysalalta. Lomake on vain sivun pituinen ja selkeästi rakennettu, jotta nuori ei turhautuisi kysymysten paljouteen ja monimutkaisuuteen.

Kyselylomakkeen kysymys voi olla joko suljettu, jossa on etukäteen määrätyt vastausvaihtoehdot, tai avoin, jolloin vastaaja saa itse päättää miten vastaa. Kun sekoitetaan molempia kysymyslajeja, saadaan tutkimuksesta monipuolisempi ja kiinnostavampi vastaajan kannalta. Suljetut kysymykset helpottavat vastausten tilastollista käsittelyä, kun taas avoimet kysymykset mahdollistavat totuudenmukaisemman ja yksityiskohtaisemman vastauksen. (Routio 2005.) Koska lomakkeen tulisi olla yksinkertainen ja helposti vastattava, tilaa on rajallisesti. Jokaisen kysymyksen tulee olla tarkkaan mietitty sekä aseteltu ymmärrettävään ja helposti vastattavaan muotoon. Avointen kysymysten yhteydessä tulisi kertoa, minkä pituista vastausta toivotaan. Lomake alkaa taustakysymyksillä ja sen jälkeen kysymykset etenevät teemoittain. (OK-opintokeskus 2012.) Tässä tutkimuksessa käytettävässä kyselylomakkeessa kysymykset 1 ja 2 ovat taustakysymyksiä. Kysymykset 3 – 14 ovat suljettuja väittämiä, joissa vastausvaihtoehtoina on kyllä tai ei. Nuorten on helpompi vastata, kun vaihtoehdot ovat yksinkertaiset, eivätkä sisällä eri asteisia myöntäviä ja kieltäviä vaihtoehtoja. Väittämät kuuluvat kolmeen eri teemaan: tiedonsaanti, asiakaslähtöisyys ja hoidon vaikuttavuus; mutta eivät ole jaoteltu teemoittain, vaan järjestykseen, joka etenee loogisesti nuoren kannalta. Kysymykset 15 – 17 ovat avoimia kysymyksiä, joihin nuori saa vastata, miten

haluaa. Ne ovat kysymyksiä nuorten kokemuksista ja mielipiteistä, joita ei voi esittää kyllä/ei –muodossa ja osin myös jatkokysymyksiä aiempiin väittämiin. Nuoria kehoitetaan vastaamaan omin sanoin, ja lomakkeessa ilmoitetaan, että myös kääntöpuolelle voi jatkaa.

Saatekirje on oleellinen aineiston käyttömahdollisuuksien ja tutkimuksen onnistumisen kannalta. Saatteen tulee herättää luottamusta ja motivaatiota vastata kyselyyn. Saatekirje on tärkeä myös lainsäädännön kannalta, sillä tutkija on velvollinen selittämään kohteelle syyt tietojen keräämiseen ja selvittämään tietojen käyttötarkoitus. (KvantiMOTV 2010b.) Tämän tutkimuksen kyselylomakkeen mukana lähetetyssä saatekirjeessä (Liite 5), selvitetään tarkemmin tutkimuksen tarkoitus ja tavoite sekä luottamuksellisuus. Saatekirjeessä todetaan, että nuoren täyttämän kyselylomakkeen palauttaminen tutkijoille katsotaan suostumuksen antamiseksi.

Aineisto kerättiin Lausteen perhekuntoutuskeskuksen 12 - 17 –vuotiailta nuorilta ($n = 55$). Lausteen perhekuntoutuskeskus on yksityinen lastensuojelupalveluiden tuottaja Turussa, johon kuuluvat sekä sijaishuollon palvelut että avohuollon sijoitukset (Lausteen perhekuntoutuskeskus 2011). Tutkimukseen osallistuvia nuoria sekä heidän huoltajiaan informoitiin lomakkeeseen liitetyn edellä mainitun saatekirjeen avulla. Nuoret vastasivat kyselyyn huhtikuun 2011 aikana, johon mennessä heidän huoltajiltaan oli kysytty siihen lupa. Perhekuntoutuskeskuksen työntekijöitä informoitiin hankkeesta kirjallisesti sekä suullisesti. Työntekijät olivat vastuussa kyselylomakkeiden jakamisesta nuorille sopivana ajankohtana. He toimittivat täytetyt lomakkeet tutkijalle suljetuissa kirjekuorissa, joihin nuoret olivat lomakkeet sulkeneet heti vastattuaan. Kyselyyn vastasi yhdeksän nuorta, jolloin vastausprosentti on 16,4%. Vastausten pienen määrän takia tutkimustulokset päätettiin esittää frekvensseinä prosenttien sijaan. Kerätty tutkimusaineisto säilytetään tutkijan hallussa ja hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Määrällistä aineistoa analysoidaan yleensä tilastollisella analyysillä, joka voidaan jakaa kuvailevaan tilastoanalyysiin ja tilastolliseen päättelyyn (KvantiMOTV 2006). SPSS on tilastollisen tietojenkäsittelyn ohjelmisto, joka

mahdollistaa tarkat tutkimustulokset ja auttaa hyödyntämään tuloksia parhaalla mahdollisella tavalla (SPSS Finland Oy 2008). Tässä tutkimuksessa suljettujen väittämien vastaukset syötettiin SPSS -ohjelmaan ja analysoitiin tilastollisesti. Tulokset esitetään kirjallisesti ja pylväskuvioina osa-alueittain.

Sisällönanalyysissä aineisto on tekstimuotoista, ja sitä tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien sekä tiivistäen. Sisällönanalyysin avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta asiasta tiivistetty kuvaus. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Aineisto tulee käydä läpi kokonaisuudessaan, jonka jälkeen tutkijan tulee erotella ja merkitä ne asiat, jotka aineistossa kiinnostavat. Kaikki muu tulee jättää pois tutkimuksesta. Merkityt asiat kerätään yhteen ja luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään osa-alueisiin. (Tuomi & Sarajärvi 2004.) Vastatuissa lomakkeissa oli vain muutamia avoimia vastauksia, ja ne olivat lyhyitä, joten sisällön analyysin prosessiin käytettiin koko aineistoa. Avoimet vastaukset analysoitiin lukemalla ne useaan kertaan ja jakamalla teemoittain osa-alueisiin. Koska aineistoa oli vähän, prosessi oli hyvin yksinkertainen.

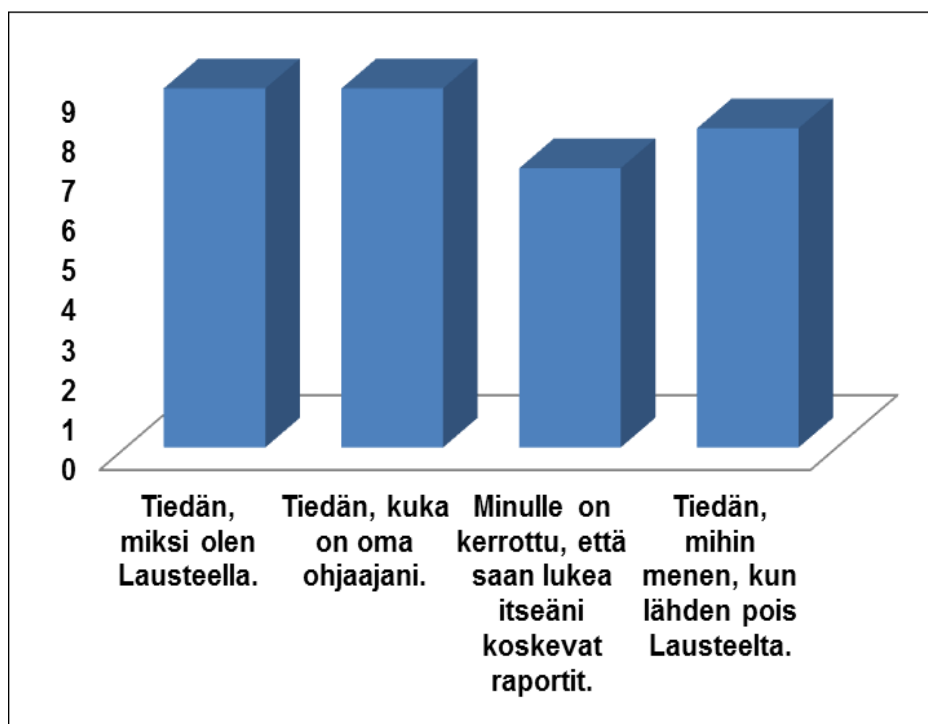
Työ valmistui keväällä 2012 ja esitettiin Turun ammattikorkeakoulussa. Tutkimustulokset toimitettiin Lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnat – tutkimushankkeelle ja ne julkaistaan hankkeen tuloksista tehdyssä julkaisussa.

5 TULOKSET

Vastanneet nuoret ($f = 9$) olivat 15 - 17 -vuotiaita, joista tyttöjä ($f = 4$) oli melkein yhtä paljon kuin poikia ($f = 5$).

5.1 Nuorten kokemukset tiedonsaannista

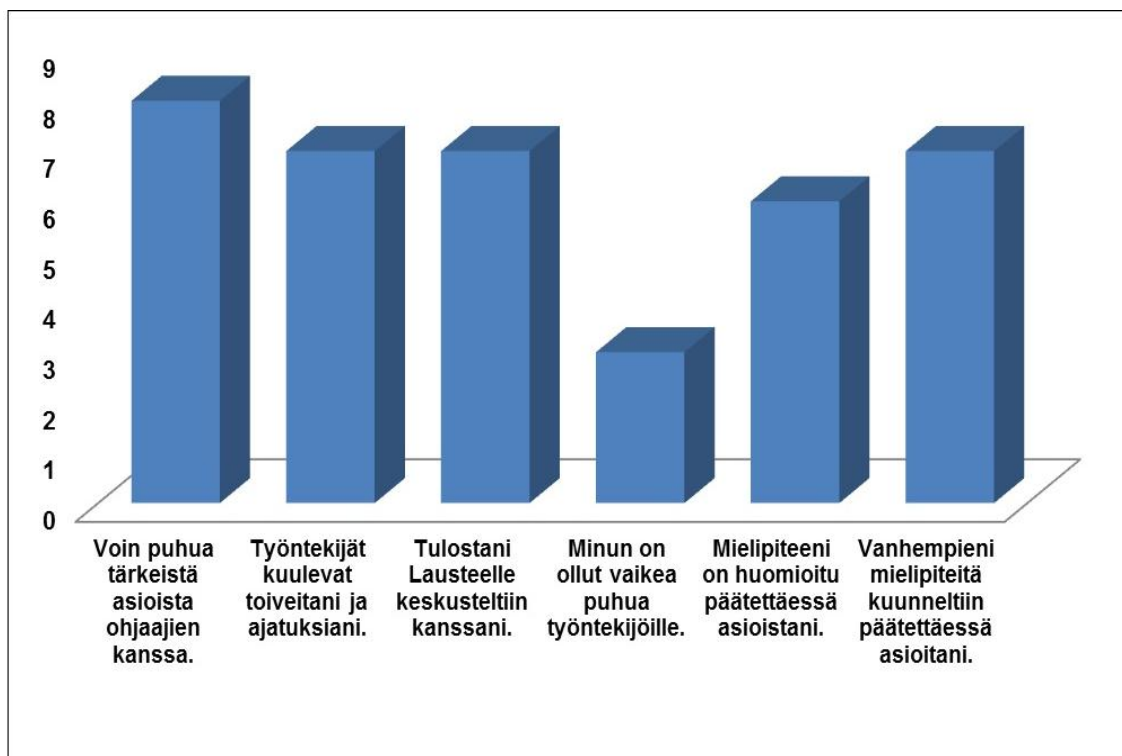
Nuorilla oli hyvin tietoa omasta tilanteestaan (Kuvio 1). Kaikki kyselyyn vastanneet ($f = 9$) tiesivät, miksi he ovat Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa ja kuka heidän oma ohjaajansa on. Suurin osa nuorista ($f = 7$) tiesi myös, että heillä on oikeus lukea itseään koskevat ohjaajien kirjoittamat raportit. Lisäksi melkein kaikilla kyselyyn vastanneista ($f = 8$) oli käsitys siitä, mihin he menevät lähtiessään Lausteelta.

Kuvio 1. Nuorten kokemukset tiedonsaannista

5.2 Nuorten kokemukset asiakaslähtöisyydestä

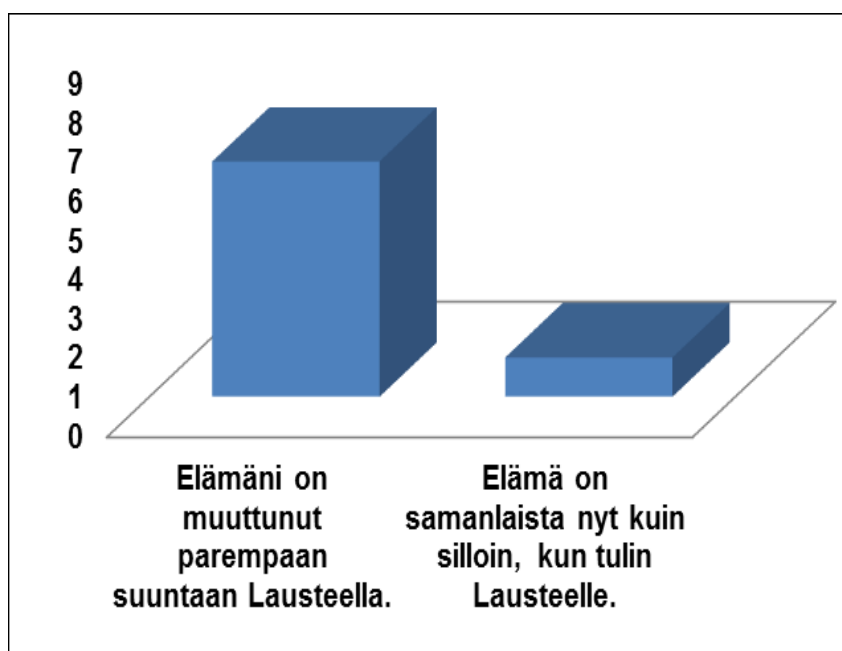
Nuorten vastausten perusteella asiakaslähtöisyys toteutuu Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa kohtalaisen hyvin (Kuvio 2). Melkein kaikki ($f = 8$) kertoivat voivansa puhua ohjaajien kanssa tärkeistä asioista. Suurin osa ($f = 7$) myös koki, että Lausteen perhekuntoutuskeskuksen ohjaajat ja työntekijät kuulevat heidän toiveitaan ja ajatuksiaan. Kolmannes ($f = 3$) kuitenkin totesi, että he kokevat työntekijöille puhumisen vaikeaksi. Nuorista kaksi kolmasosaa ($f = 6$) oli sitä mieltä, että heidän mielipiteitään on huomioitu päätettäessä heitä koskevista asioista. Vanhempien mielipiteitä oli nuorten mukaan kuunneltu hieman enemmän ($f = 7$). Lausteelle tulosta oli keskusteltu suurimman osan ($f = 7$) kanssa.

Kuvio 2. Nuorten kokemukset asiakaslähtöisyydestä

5.3 Nuorten kokemukset hoidon vaikuttavuudesta

Hoidon vaikuttavuudesta nuorten elämään kysyttäessä (Kuvio 3) kaksi kolmasosaa ($f = 6$) oli sitä mieltä, että heidän elämänsä on muuttunut parempaan suuntaan sen jälkeen, kun he ovat saapuneet Lausteen perhekuntoutuskeskukseen. Yhden vastaajan ($f = 1$) elämä oli samanlaista vastaamishetkellä, kuin silloin kun hän saapui Lausteelle.

Kuvio 3. Nuorten kokemukset hoidon vaikuttavuudesta

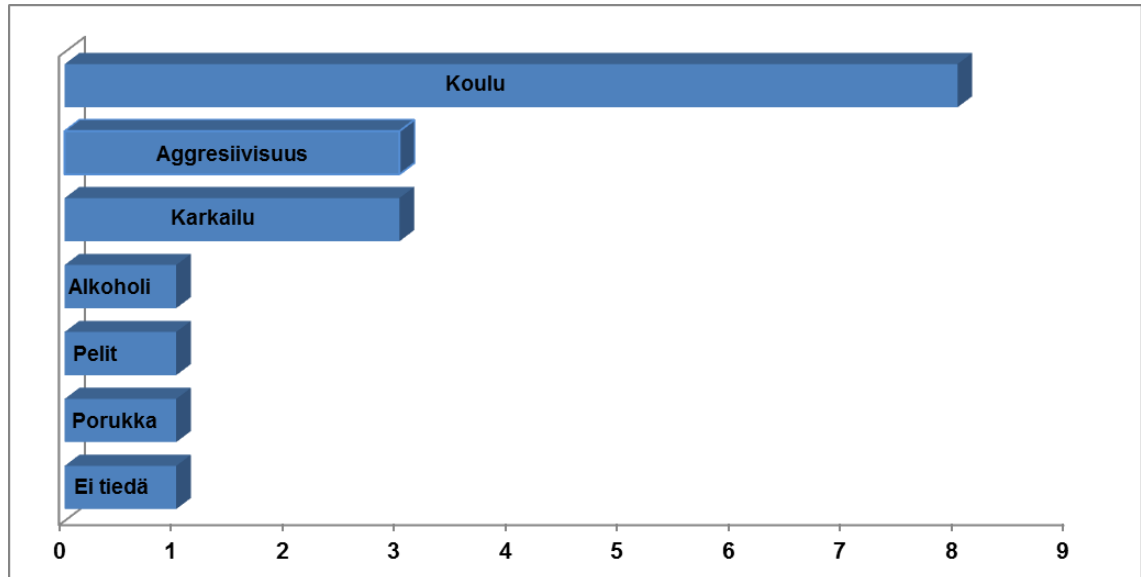
5.4 Nuorten syyt Lausteella oloon

Nuorille esitettiin kolme avointa kysymystä, joihin sai vastata miten itse haluaa. Nuorilta kysyttiin heidän mielestään tärkeimpiä syitä Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa oloon (Kuvio 4). Melkein kaikki nuoret ($f = 8$) ilmoittivat tärkeimmäksi syyksi koulunkäyntiin liittyvät ongelmat. Kolmasosa nuorista ($f = 3$) kertoi yhdeksi syyksi karkailun kotoa. Aggressiivisuus oli myös syynä kolmanneksella nuorista ($f = 3$). Muita syitä olivat peliriippuvuus ($f=1$) ja vanhemmassa porukassa liikkuminen ($f = 1$). Yksi nuori ($f = 1$) ei tiennyt syytä keskuksessa oloonsa.

”Koska hatkasin (karkailin), ryypäsin ja oli porukassa jossa oli paljon vanhempia miehiä ja naisia, tappelin ja en käynyt koulua.”

”Koska en ollut koulussa ja riehuin kotona”

”Koulu KOULU!!!”

Kuvio 4. Nuorten syyt Lausteella oloon

5.5 Nuorten kokemukset avun saannista

Nuorilta tiedusteltiin myös kokemuksia avun hakemisesta ja saamisesta eri tahoilta. Nuorista osa ($f = 2$) totesi olevansa tyytyväisiä saamaansa apuun, kun taas eräs ($f = 1$) totesi avunsaamisen olevan huono asia. Vaikka vastauksissa ei suoraan mainita tyytyväisyydestä, yli puolet vastaajista ($f = 5$) koki saaneensa jonkunlaista apua ongelmiinsa. Nuoret ($f = 2$) kertoivat saaneensa apua aggressiivisuuteensa. Vastauksissa mainittiin myös psykiatrin ($f = 1$), psykologin ($f = 1$) ja lääkärin ($f = 1$) vastaanotot sekä päihde- ja nuortenpoliklinikkakäynnit ($f = 1$). Yksi ($f = 1$) vastanneista kertoi myös, että hänelle on määrätty rauhoittavia lääkkeitä. Eräs nuorista ($f = 1$) ei tiennyt kokemuksistaan, ja jotkut ($f = 2$) eivät vastanneet kysymykseen ollenkaan.

”tosi hyvät, hyvin saanu apua”

"Sain apua nuorisopsykiatriselta aggressiivisuuteen ja levottomuuteen. Minulle oli määrätty rauhoittavia lääkkeitä ja minulla oli hoitosuhde psykiatriin ja psykologiin."

"Olen saanut apua aggressiivisuuteeni lausteella"

"Avun saamine on ihan vitust..."

5.6 Nuorten mielipiteitä ja kehittämis ehdotuksia

Viimeisenä kysymyksenä nuorilta pyydettiin mielipiteitä Lausteen perhekuntoutuskeskuksen hyvistä ja huonoista puolista, ja miten heidän mielestään keskuksen toimintaa voisi korjata tai parantaa. Monet nuorista (f=6) olivat tyytyväisiä Lausteen palveluihin, mutta toivoivat silti joustoa (f=1) ja itsenäistä toimintaa (f=1). Tyytymättömämmät (f=2) ehdottivat sääntöjen uudistamista (f=1), kotiintuloaikojen myöhentämistä (f=1) tai kaiken muuttamista oman mielen mukaan (f=1). Yksi nuori (f = 1) vastasi, ettei tiedä.

"Lausteella saa juuri niin paljon ns. vapauksia kuin on luottamusta. Joistakin asioista voisi joustaa enemmän."

"Minusta oppilaat ovat hyviä ja hyvä paikka "oikean" elämän harjoitteluun."

"Paljon huonoja puolia ei esiinny, mutta toivoisin muillekin osastoille enemmän itsenäistä toimintaa ☺"

"Kotiintuloajat myöhemmäksi, säännöt kusee"

"Kaikki vois olla niin kuin minä haluan"

6 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen luotettavuuden takaamiseksi on erittäin tärkeää, että tutkimus tehdään eettisesti. Eettisyys on erityisen tärkeää tutkimuksissa, joissa käytetään ihmisiä, varsinkin lapsia, tiedon lähteenä. Tutkimusaihetta valittaessa tulee miettiä tutkimuksen päämääriä, etuja ja haittoja sekä sitä, miten tutkimus tullaan rajaamaan. Tutkijan on myös arvioitava vastaavatko tutkimuksen kohde ja ongelmat sen tarkoitusta ja ovatko ne eettisesti perusteltuja. (Leino-Kilpi 2004, 285 - 289.) Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata nuorten kokemuksia, ja päämääränä on kehittää lastensuojelupalveluita asiakaslähtöisemmäksi nuorten näkökulmasta. Tutkimusongelma ja otos on valittu näiden mukaan, kohteena ovat nuoret ja ongelma vastaa tarkoitusta. Tutkimus on rajattu vain nuorten kokemuksiin tiedonsaannista ja asiakaslähtöisyydestä sekä heidän ehdotuksiinsa niiden parantamisesta. Otos rajattiin Lausteen perhekuntoutuskeskuksen nuoriin.

Tutkimukseen osallistumisen pitää olla tutkittavan henkilökohtainen päätös ja siitä tulee aiheutua mahdollisimman vähän haittaa tutkittavalle. Jos tutkittava on alaikäinen tai muuten kykenemätön tekemään itse päätöstä, osallistumislupaa tulee pyytää huoltajalta tai edunvalvojalta. Tutkittavalle on annettava tarpeeksi tietoa tutkimuksesta, sen tavoitteista, menetelmistä, rahoituslähteistä ja yhteyksistä esimerkiksi laitoksiin. Tutkittavan tulee tietää myös mahdolliset eturistiriidat, tutkimuksesta odotettavissa oleva hyöty sekä sen riskit ja rasitus. Tutkittavan on voitava kieltäytyä tutkimuksesta tai keskeyttää se milloin vain ja ilman seurauksia. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 66 - 68.) Tähän tutkimukseen osallistuminen oli Lausteen nuorille vapaaehtoista ja se tapahtui perhekuntoutuskeskuksessa nuorille sopivana ajankohtana ilman tutkimuksen tekijää. Tutkija ei siis tiedä osallistuneiden henkilöllisyyttä tai ole tavannut heitä. Osallistumislupaa on pyydetty vanhemmilta etukäteen kotiin postitetussa kirjeessä, jossa kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta, menetelmistä, luottamuksellisuudesta ja osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Kyselylomakkeen

mukana oli nuorille myös oma saatekirje, jossa heitä informoitiin samoista asioista.

Maailman lääkäriiliiton laatimassa Helsingin julistuksessa (2000/B.22) todetaan, että tutkittavien yksityisyyttä ja heidän henkilökohtaisten tietojensa luottamuksellisuutta on suojattava kaikin tavoin, ja tutkimuksen haitat heidän fyysiselle ja psyykkiselle koskemattomuudelleen sekä sosiaaliselle eheydelleen on minimoitava. Kyselylomakkeessa ei kysytty mitään muita nuoren henkilökohtaisia tietoja kuin ikä ja sukupuoli, muut kysymykset käsittelivät mielipiteitä ja kokemuksia. Tutkijalle tai tutkimusta lukevalle pysyy siis salassa tutkittavien henkilöllisyys. Kyselylomakkeet tuhottiin tutkijan toimesta tutkimuksen valmistuttua. Ainoat tutkimuksesta vastaajille koituvat haitat ovat kyselylomakkeen vastaamiseen kulunut aika, joka on minimoitu tehtäessä kyselylomakkeesta mahdollisimman yksinkertaisesti vastattava, ja mahdolliset epämieluisat ajatukset, joita kysymykset voivat herättää.

Kerättyä aineistoa analysoidessa on tärkeää, että se tehdään luotettavasti ja käyttäen koko tutkimusaineistoa. Tutkijan omat mielipiteet eivät saa vaikuttaa tulosten analysointiin, vaan aineistoa pitää tarkastella puolueettomasti ja ilman ennakkoasenteita. (Leino-Kilpi 2004, 292 – 293.) Luotettavuuteen vaikuttaa myös tutkijan kyvyt ja kokemus (Tuomi & Sarajärvi 2004 135 – 138). Tämän tutkimuksen tekijä on tarkastellut ja analysoinut tutkimustulokset luotettavasti, puolueettomasti, huolellisesti ja käyttäen koko aineistoa. Tutkimus on toteutettu eettisesti tieteellisen tutkimuksen periaattein ja Turun ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeiden mukaan. Hanke, johon tutkimus kuuluu, on saanut Turun yliopiston eettisen toimikunnan puoltavan lausunnon. Luotettavuus tietenkin kärsii osin tutkijan ollessa sairaanhoitajaopiskelija, jolla on vain vähän kokemusta nuorten kanssa työskentelystä ja lastensuojelupalveluista yleensä.

Tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä voidaan mitata reliabiliteetin ja validiteetin avulla. Reliabiliteetin avulla tarkastellaan sitä, saadaanko tutkimuksen avulla luotettavaa tietoa todellisuudesta. Samaan aikaan eri keinoilla saaduissa tuloksissa tulisi olla johdonmukaisuutta. Validiteetilla mitataan kuinka tarkasti tulokset kuvaavat todellisuutta. Validiteetissa on kyse

siitä, onko tutkimus pätevä ja onko se perusteellisesti tehty. Validiteettia voidaan ajatella myös uskottavuudeksi ja vakuuttavuudeksi. Validiteettia arvioitaessa tulisi olla jotain mihin tuloksia verrataan. (KvaliMOTV 2006.) Tutkimusta voidaan siis pitää luotettavana, jos se on toteutettu eettisesti tieteellisen tutkimuksen periaattein ja saadut tutkimustulokset vastaavat mahdollisimman hyvin tutkittavaa todellisuutta sekä ovat siirrettävissä ulkopuoliseen vastaavaan kontekstiin (Tuomi & Sarajärvi 2004 135 – 138). Tässä tutkimuksessa luotettavuuteen vaikuttaa suuresti tutkimukseen vastanneiden määrän ja vastausprosentin pienuus. Koska vain yhdeksän henkilöä vastasi tutkimukseen, tulosten yleistettävyys on kyseenalaista. Vastausprosentti jäi pieneksi suurimmaksi osaksi sen takia, että vanhemmilta ei saatu lupia nuorten tutkimiseen. Tutkimuslupien keräämiseen olisi voitu käyttää enemmän aikaa ja vaivaa, jotta otos ei olisi jäänyt niin pieneksi. Myös toisenlainen tutkimusmenetelmä, kuten haastattelu, olisi varmasti tuonut luotettavampia tuloksia. Tutkimusluvan saaminen voi silloin käydä ongelmalliseksi, sillä tutkijan pitäisi päästä tapaamaan nuoria henkilökohtaisesti. Tutkimustuloksia voidaan pitää varsin positiivisina, joka ei vastaa täysin todellisuutta kirjallisuuden ja aikaisempien tutkimusten mukaan. Tutkimuksia aiheesta on kuitenkin tehty hyvin vähän, ja tulosten vaihtelevuus on ymmärrettävää, sillä tutkimukset on tehty eri maissa ja eri laitosten asiakkaille.

7 POHDINTA

Nuorten kokemuksia osallisuudesta lastensuojelun asiakkaina kuvaavan tutkimuksen tavoitteena on kehittää lastensuojelupalveluita asiakaslähtöisemmäksi nuoren näkökulmasta. Tutkimus on osa Lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnat -tutkimushanketta, jossa tutkitaan lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian rajapintaan liittyviä ongelmia (Lehtiranta 2010).

Tulokset kertovat, että nuorilla on hyvin tietoa omasta tilanteestaan, tulevaisuudestaan ja osin myös oikeuksistaan Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa. Heille on kerrottu syyt lastensuojelun asiakkuuden takana ja suunnitelmat tulevaisuudestaan. Monet tämän tutkimuksen nuorista tiesivät, että heillä on oikeus lukea itsestään kirjoitetut raportit, vaikka Fraserin ja Southwellin (2010) mukaan tämä on yksi suurimmista osallisuuden toteutumisen epäkohdista.

Osa nuorista koki, että asiakkuus on vaikuttanut positiivisesti heidän elämäänsä. Kuten Ylönenkin (2009) toteaa, nuoret kokevat suhteen lastensuojelun työntekijöihin tärkeänä. Kaikki nuoret tiesivät, kuka heidän omaohjaajansa on. Suurin osa koki pystyvänsä puhumaan ohjaajiensa kanssa tärkeistä asioista ja tulevaisuutta kuulluksi esittäessä toiveitaan ja ajatuksiaan, vaikka vaikeuksiakin kommunikoinnissa oli. Tuloksista tulee esiin Fraserin ja Southwellin (2010) ja Pohjoismaiden (2009) tutkimusten tavoin se, että arkipäiväisissä päätöksissä nuorten ajatuksia kuunnellaan, mutta päätettäessä heidän elämänsä tärkeistä asioista, pienempi osa kokee mielipiteensä tulleen kuulluksi. Kuten myös kirjallisuudesta (Hotari, Oranen & Pösö 2009; Nivala 2010; Sosiaaliportti 2012) tulee esille, vanhempien mielipiteitä kuunnellaan enemmän.

Nuorten kokemukset avun saannista olivat hyvin vaihtelevia. Useista vastauksista tuli selvästi esille, että apua oli saatu, ja siihen oltiin tyytyväisiä. Myös Lausteen perhekuntoutuskeskuksen toiminnasta tuli positiivinen kuva nuorten vastauksista. Eräs nuorista kokee ”parantuneensa” Lausteella, ja useat

toteavat asioiden olevan hyvin. Yhdestä paperista löytyvä toteamus siitä, että Lausteella saa niin paljon vapauksia, kuin on luottamusta, viittaa siihen, että nuorten yhteistyö työntekijöiden kanssa toimii vastavuoroisesti. Aaltonen ja Heikkinen (2009) sekä Kouvonen (2011) totesivat, että ongelmallisten nuorten kuuleminen voi olla välillä todella vaikeaa. Jos nuoren saisi ymmärtämään, että luottamuksen kautta hän saisi enemmän hallintaa omaan elämäänsä, olisi voimaannuttaminen varmasti helpompaa.

Nuoret toivoivat Lausteella itsenäisempää toimintaa ja sääntöjen löysentämistä, jotka ovat hyvin ominaisia toivomuksia nuorille lähestymässä aikuisuuden kynnystä. Tuloksista voisi yhteenvetona mainita, että Lausteen nuoret tietävät hyvin tilanteestaan, kokevat saavansa apua ja viihtyvät suurimmilta osin perhekuntoutuskeskuksessa. Ongelmakohdat liittyvät oikeuksien toteutumiseen ja niistä tietämiseen sekä mielipiteiden ja toiveiden kuulemiseen.

Vaikka tutkimustulokset jäivätkin vähäisiksi, tuli niistä kuitenkin esille se, että osallisuus ei vielä täysin toteudu ainakaan tässä lastensuojelun yksikössä. Laissa nuoren asema ja oikeudet on määritelty, ja sosiaalialan kirjallisuudessa osallisuuden tärkeyttä kyllä painotetaan, mutta käytännössä on vielä paljon parantamista. Tämä viittaa siihen, mitä Pekki ja Tamminenkin (2002) totesivat: lastensuojelun työntekijät tarvitsevat yhtenäisiä toimintamalleja ja koulutusta erilaisiin menetelmiin, joita soveltaa yksilöllisesti eri tilanteissa. Työntekijöitä tulisi rohkaista yhä enemmän arvoimaan omaa työtään, ja siinä ilmeneviä puutteita, sekä sitä kautta kehittämään uusia välineitä nuorten asiakkaidensa osallisuuden lisäämiseksi. Tarvetta tutkimuksille uusien menetelmien kehittämisestä ja toimivuuden arvioimisesta siis on. Myös nuorten ja lasten tutkiminen tämän aiheen merkeissä on edelleen tärkeää, mielellään laajemmin ja perusteellisemmin. Tärkeimpiä asiantuntijoita etsittäessä ongelmia osallisuuden toteutumisessa ovat asiakkaana olevat ja olleet nuoret ja aikuiset. Monilla nuorilla saattaa olla hyviä kehittämisideoita, jos heitä vaan kuunnellaan. Näiden ideoiden ja mielipiteiden esille saamiseksi tutkimusmenetelmän tarkka valitseminen onkin tärkeää.

Tämän tutkimuksen menetelmänä käytettiin kyselylomaketta, joka oli yhden sivun pituinen. Koska tutkittavat olivat nuoria, ei kyselylomakkeesta voitu tehdä pitkää ja monipuolista. Asiaa lisää tutkittaessa olisi tietenkin hyvä, että vastaajia olisi enemmän ja kysymykset olisivat tarkempia ja laaja-alaisempia. Parempi tutkimusmenetelmä voisi olla haastattelu, koska kysyttävää on paljon, eivätkä nuoret jaksa kirjoittaa monipuolisia ja tarkkoja vastauksia. Haastattelun hyvä puoli on se, että haastattelija voi toimia myös havainnoitsijana ja pistää merkille millä sävyllä vastaukset sanotaan. Haastattelussa voi myös esittää jatkokysymyksiä ja keskustella nuoren kanssa tasavertaisena, jolloin aineistoa tulisi varmasti enemmän. Myös Orasen (2008) ja Baumgartenin (2010) tutkimat ryhmäkokoonnutumiset saattaisivat olla toimivia menetelmiä yksilöhaastattelujen lisäksi.

Lopuksi voidaan todeta, että varsinkin lastensuojelun piirissä olevien nuorten asema yhteiskunnassa ei ole luotu helpoksi. Yleisenä ajatuksena on, että sosiaalisesti avoimemmat, turvallisessa kasvuympäristössä eläneet, hyväosaisten perheiden lapset ovat paremmassa asemassa, ja heille annetaan mahdollisuuksia vaikuttaa. He ovat tottuneet toimimaan ryhmissä ja yleensä jakavat aktiivisesti mielipiteitään. Näiden nuorten osallistuminen ja aktiivisuus saattavat jopa haitata niin sanottujen vähempiosaisten nuorten kuulemisen mahdollisuuksia antamalla väärän kuvan siitä, millainen osallistuva nuori voi tai hänen kuuluu olla. Nuori voi olla osallinen omissa asioissaan, vaikka hän ei aktiivisesti juttele tai kyselekään niistä, sillä jokaisella ei ole lahjakkuutta ilmaista itseään kaikkia miellyttävällä tavalla. Monesti hiljaisuus ja epävarmuus tulkitaan virheellisesti välinpitämättömyydeksi tai kiittämättömyydeksi. Kaikilla lapsilla, lähtökohdista ja persoonallisuudesta huolimatta, tulisi olla samat mahdollisuudet vaikuttaa osallistuvina ja tasavertaisina kansalaisina.

LÄHTEET

Aaltonen, S. & Heikkinen, A. 2009. Nuoret lastensuojelussa. Teoksessa Bardy, M. (toim.). Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 165 - 176.

Bardy, M. 2009. Lapsuus, aikuisuus ja yhteiskunta. Teoksessa Bardy, M. (toim.). Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 17 - 46.

Baumgarten, R. 2010. Nuorten kokous hyvänä työkäytännönä Metsäniityn lastenkodissa. Teoksessa Tanskanen, I. & Timonen-Kallio, E. (toim.). Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen lastensuojelutyössä. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 51. Turku: Turun AMK, 71 - 81.

Clarkeburn, H. & Mustajoki, A. 2007. Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Vastapaino.

Eloranta, H. 2006. Asiakkuuden ja osallisuuden rakentuminen palveluohjauksessa. Pro Gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto, Terveystieteen laitos. Saatavilla myös http://www.sosiaaliportti.fi/File/f8d0663a-6a7a-49ed-8ef3-13531a25483c/Eloranta_gradu.pdf.

Fraser, E. & Southwell, J. 2010. Young People's Satisfaction with Residential Care: Identifying Strengths and Weaknesses in Service Delivery. Child Welfare Vol. 89, No. 2. Saatavilla myös <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?hid=15&sid=a6acbe44-b742-4d71-b145-34f294c4f907%40sessionmgr15&vid=2>.

Heino, T. 2009. Family Group Conference from a Child Perspective. Report 9/2009. Helsinki: National Institute for Health and Welfare.

Herranen, J. & Mäntysalo-Lamppu, S. 2011. Suomen Lasten Parlamentti osallisuuden mahdollistajana. Teoksessa Lundholm, P & Herranen, J. (toim.). Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 30 - 58.

Hotari, K-E.; Oranen M. & Pösö T. 2009. Lapset lastensuojelun osallisina. Teoksessa Bardy, M. (toim.). Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 117 - 132.

Kouvonen, P. 2011. Lasten osallistuminen ammatillisten perhekotien sääntelykäytännönä. Teoksessa Satka, M; Alanen, L; Harrikari, T. & Pekkarinen E. (toim.). Lapset, nuoret ja muuttuva hallinta. Tampere: Vastapaino, 205 - 242.

KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto 2006. Tutkimuksen luotettavuus ja arviointi. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 28.3.2012 http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3.html.

KvantiMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto 2010a. Kyselylomakkeen laatiminen. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 16.2.2011 <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>.

KvantiMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto 2010b. Postikyselyaineiston kokoaminen. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 16.2.2011 <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/postikysely/postikysely.html>.

KvantiMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto 2006. Tilastollinen päättely. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 3.3.2011 <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/paattely/paattely.html>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Lausteen perhekuntoutuskeskus. Viitattu 27.1.2011 <http://www.lauste.fi/>.

Lehtiranta, T. 2010. Lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnat tutkimushanke. Turun ammattikorkeakoulu.

Leino-Kilpi, H. 2004. Hoitotyöntekijä ja tutkimusetiikka. Teoksessa Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. Etiikka Hoitotyössä. 1. - 2. painos. Juva: WSOY, 284 - 296.

Moilanen, J. 2011. Lasten ja nuorten tukihenkilötoiminta ja sukupolvisuhteiden muuttuva hallinta. Teoksessa Satka, M; Alanen, L; Harrikari, T. & Pekkarinen E. (toim.). Lapset, nuoret ja muuttuva hallinta. Tampere: Vastapaino, 279 - 318.

Nivala, E. 2010. Lapsen oikeudet osallisuuden perustana. Teoksessa Tanskanen, I. & Timonen-Kallio, E. (toim.). Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen lastensuojelutyössä. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 51. Turku: Turun AMK, 18 - 25.

Nuorisolaki 27.1.2006/72.

OK-opintokeskus 2012. Kyselylomake. Verkko-oppimateriaalit. Viitattu 20.3.2012 <http://ok-opintokeskus.fi/kyselylomake>.

Oranen, M. 2012. Lasten osallisuus. Lastensuojelun käsikirja - Verkkopalvelu sosiaalialan ammattilaisille. Viitattu 11.3.2012 <http://www.sosiaaliporssi.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/hallinto/lapsenosallisuus/>.

Oranen, M. 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä! - Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Raportti 7. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Pekki, A. & Tamminen, T. 2002. Lapsen ehdoilla. Kunnallissalan Kehittämissäätiö. Helsinki: Pole-Kuntatieto Oy.

Pesäpuu ry. 2010. Nuoret lastensuojelussa. Viitattu 15.2.2011 <http://www.pesapuu.fi/toiminta/nuoret-lastensuojelussa/kehittaminen/>.

Reinikainen, S. 2007. Läheisneuvonpito lapsinäkökulmasta. Raportteja 7/2007. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Routio, P. 2005. Kyselevät tutkimustavat. Tuotetiede – kurssi. Taideteollisen korkeakoulun virtuaaliyliopisto. Viitattu 16.2.2011 http://www2.uiah.fi/virtu/materiaalit/tuotetiede/html_files/1364_empiir.html#kysely.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Sisällönanalyysi. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 3.3.2011 http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html.

Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa – käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Sosiaaliportti 2012. Mitä on lastensuojelu? Lastensuojelun käsikirja - Verkkopalvelu sosiaalialan ammattilaisille. Viitattu 18.3.2012 http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/mita_on_lastensuojelu/.

Sosiaaliportti 2011. Mitä lastensuojelun edunvalvonnalla tarkoitetaan? Lastensuojelun edunvalvonta. Viitattu 18.3.2012 <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunedunvalvonta/lastensuojenedunvalvonta/>.

SPSS Finland Oy 2008. Viitattu 3.3.2011 <http://www.spss.fi/>.

Timonen-Kallio, E. 2010. Lapsen osallisuuden vahvistaminen lastensuojelutyön keskiössä. Teoksessa Tanskanen, I. & Timonen-Kallio, E. (toim.). Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen lastensuojelutyössä. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 51. Turku: Turun AMK, 6 - 17.

Timonen-Kallio, E. 2009. Työmenetelmät ammatillisten käytäntöjen vahvistajina. Teoksessa Tanskanen, I. & Timonen-Kallio, E. (toim.). Lastensuojelun hyvät työkäytännöt. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 44. Turku: Turun AMK, 7 - 21.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2012. Mitä osallisuus on? Kasvun kumppanit - verkkopalvelu lasten hyvinvointia vahvistamassa. Viitattu 10.3.2012 http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/osallisuus.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2011. Lastensuojelu 2010. Tilastoraportti 29/2011. Saatavilla myös http://www.stakes.fi/tilastot/tilastotiedotteet/2011/Tr29_11.pdf.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2009. Lastensuojelu - Käsitteet ja määritelmät. Viitattu 10.3.2012 <http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Lapsuusjaperhe/lasukasitteet.htm>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1. – 3. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

World Medical Association 2008. Declaration of Helsinki. Suomenkielinen käännös luettavissa <http://www.laakariliitto.fi/etiikka/helsinginjulistus.html>.

Yhdistyneet Kansakunnat 1989. Lapsen oikeuksien yleissopimus. Luettavissa http://www.lapsiasia.fi/lapsen_oikeudet/sopimusteksti.

Ylönen, O. 2009. Kaksinkertaisesti näkymättömät? – Lastensuojeluun liittyvät merkitykset nuorten kokemuksissa. Lisensiaatintutkimus. Turun yliopisto, sosiaalipolitiikan laitos. Saatavilla myös <http://www.nuortenkeskus.fi/binary/file/-/fid/374>.

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

1

OPISKELIJAN TIEDOT

Nimi Ida-Nella Nurmi

Osoite Lapinkatu 2 G 66 20740 Turku

Puhelin koti 044 577 9433 Puhelin työ

Sähköposti ida-nella.nurmi@students.turkuamk.fi

Koulutusohjelma Hoitotyö

OPINNÄYTETYÖ

Aihe/ työnimi

Lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnat -tutkimushanke:
Nuorten kokemuksia osallisuudestaan lastensuojelun asiakkaina.

Aikataulu

Valmistuu joulukuussa 2011.

TOIMEKSIANTAJA

Organisaatio Turun ammattikorkeakoulu / hyvinvointipalvelut

Työn ohjaaja / yhteyshenkilö projektipäällikkö Tiina Lehtiranta

Osoite Ruiskatu 8 20720 Turku

Puhelin 040 355 0522 Sähköposti tiina.lehtiranta@turkuamk.fi

OHJAAVAN OPETTAJAN YHTEYSTIEDOT

Ohjaava opettaja Tiina Pelander, Heikki Ellilä

Puhelin 044 907 5486 Sähköposti tiina.pelander@turkuamk.fi

Turun ammattikorkeakoulu
Joukahaisenkatu 3 A, 20520 Turku
puh. 02 263 350 faksi 02 2633 5791
sposti etunimi.sukunimi@turkuamk.fi

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

2

OPINNÄYTETYÖN SOPIMUSEHDOT

OHJAUS JA VASTUUT

Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on opiskelijalla. Turun ammattikorkeakoulu vastaa opinnäytetyön ohjauksesta. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyötä toimeksiantajaorganisaation näkökulmasta.

OIKEUDET

Opinnäytetyön tekijänoikeus kuuluu tekijälle eli opiskelijalle. Tekijänoikeuden lisäksi myös muiden immateriaali oikeuksien osalta noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa kyseessä olevaa oikeutta koskevaa lainsäädäntöä.

TULOSTEN JULKISTAMINEN JA LUOTTAMUKSELLISUUS

Opinnäytetyöstä laaditaan Turun ammattikorkeakoulun ohjeen mukainen kirjallinen raportti. Kirjallinen raportti luovutetaan toimeksiantajalle ja asetetaan kirjaston kokoelmiin tai julkaistaan elektronisessa muodossa verkkokirjastossa.

Julkaistava opinnäytetyöraportti on laadittava niin, ettei se sisällä liike- tai ammattisalaisuuksia tai muita julkisuuslaissa (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta) salassa pidettäväksi määrättyjä tietoja, vaan ne jätetään työn tausta-aineistoon. Opinnäytetyön arvioinnissa otetaan huomioon sekä julkaistava että salassa pidettävä osa.

Opinnäytetyön toimeksiantaja ja opiskelija sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat.

Toimeksiantajan edustajalle varataan mahdollisuus tutustua opinnäytetyöraporttiin viimeistään neljättöistä (14) päivää ennen aiotun julkaisemista. Toimeksiantajalla on oikeus määrittellä salassa pidettävä osuus, jota ei julkaista. Toimeksiantaja antaa työstä ennen edellä mainittua julkaisemisajankohtaa lausunnon, jossa toteaa, että opinnäytetyöraportti voidaan julkaista kokonaisuudessaan tai määrittelee, mikä osuus työstä on salassa pidettävää.

TYÖSUHDE JA KUSTANNUKSET

Mahdollisesta työsuhteesta, työstä maksettavasta palkkiosta ja työstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten korvaamisesta toimeksiantaja ja opinnäytetyön tekijä sopivat erikseen.

OLEMME YHTEISESTI SOPINEET OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUKSESTA YLLÄ ESITETTYLLÄ TAVALLA

30. 3. 20 11

Opiskelija

30. 3. 20 11

Toimeksiantaja

LIITE : OPINNÄYTETYÖSUUNNITELMA

IX

Tulosta lomake

Turun ammattikorkeakoulu
Joukahaisenkatu 3 A, 20520 Turku
puh. 02 263 350 faksi 02 2633 5791
sposti etunimi.sukunimi@turkuamk.fi

Turun yliopiston eettinen toimikunta

Lausunto 21/2010

Projektipäällikkö Tiina Lehtiranta

Asia **Lausunto tutkimussuunnitelmasta**
 Tutkimuksen nimi Lastensuojelun ja psykiatrian rajapintojen tutkimus.

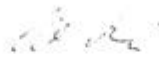
Tutkimuksesta vastaava henkilö

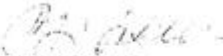
Tutkimus- ja kehityspäällikkö Esko Ovaska

Turun yliopiston eettinen toimikunta käsitteli kokouksessaan 3.12.2010 edellä mainittua tutkimussuunnitelmaa ja siihen liittyviä asiakirjoja.

Toimikunta antaa tutkimuksesta puoltavan lausunnon todeten, ettei tutkimus loukkaa ihmisarvoa eikä aiheuta sen laatuista vahinkoa, joka loukkaisi tutkittavan inhimillisiä oikeuksia.

Tutkimuksen hyötyjen ja siihen liittyvien mahdollisten riskien arvioinnin perusteella toimikunta pitää tutkimussuunnitelmaa eettisesti hyväksyttävänä.

 Veikko Launis
 varapuheenjohtaja

 Tytti Sokura
 sihteeri

Kopio

Esko Ovaska

Kirjallisuushaku

Tietokanta	Hakusana(t)	Tulos	Otsikon perusteella valitut	Tiivistelmän perusteella valitut	Koko tekstin perusteella valitut
Medic	lastensuojelu	11	1	0	0
	"child welfare"	223	2	1? (ei luettavissa netissä)	
	"lapsen oikeudet"	35	1		
	"child welfare"	1367			
	"child welfare" + experience	75	5	3	1
	"child welfare" + "service user"	3	1	1	0
	"child welfare" + participation	45	4	3	0
Google	lastensuojelu nuoren osallisuus	13 400 (selasin n. 100 ensimmäistä)	7	1	1
	lastensuojelu nuoren kuuleminen	8 420 (selasin n. 100 ensimmäistä)	4	2	1
	lastensuojelu nuoren kokemukset	27 300 (selasin n. 50 5 ensimmäistä)	5	1	0

LAUSTEEN PERHEKUNTOUTUSKESKUKSEN NUORELLE

Rastita oikea vaihtoehto.

1) Olen Tyttö_____ Poika_____

2) Ikäni on _____vuotta

Seuraavassa on väittämiä koskien asumistasi Lausteella. Rastita (x) oman mielesi mukainen vaihtoehto, vastaa joka kohtaan.

	KYLLÄ	EI
3) Tiedän, miksi olen Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa.		
4) Tiedän, kuka on oma ohjaajani Lausteella.		
5) Olen voinut puhua minulle tärkeistä asioista ohjaajien kanssa.		
6) Tunnen, että Lausteen ohjaajat ja muut työntekijät kuulevat toiveitani ja ajatuksiani.		
7) Tulostani Lausteelle keskusteltiin kanssani.		
8) Minun on ollut vaikea puhua työntekijöille.		
9) Minulle on kerrottu, että saan lukea itseäni koskevat työntekijöiden tekemät raportit.		
10) Mieleni on huomioitu, kun tehdään päätöksiä minun asioistani.		
11) Vanhempiani/ huoltajani mielipiteitä kuunneltiin, kun tehtiin päätöksiä minua koskevista asioista.		
12) Elämäni on muuttunut parempaan suuntaan sinä aikana, jonka olen viettänyt Lausteella.		
13) Elämä on suunnilleen samanlaista nyt kuin silloin, kun tulin Lausteelle.		
14) Tiedän, mihin menen sitten, kun lähden pois Lausteelta.		

Vastaa omin sanoin. (Jatka tarvittaessa lomakkeen kääntöpuolelle.)

15) Mitkä ovat mielestäsi tärkeimmät syyt, miksi olet Lausteella?

16) Millaisia kokemuksia sinulla on avun hakemisesta/saamisesta eri tahoilta? Kerro esimerkki.

17) Kirjoita oma mielipiteesi Lausteen hyvistä ja huonoista puolista. Mitä haluaisit korjata tai parantaa?

KIITOS VASTAUKSESTASI

HYVÄ NUORI

Olen hoitotyön opiskelija Turun ammattikorkeakoulusta. Tutkin opinnäytetyössäni nuorten kokemuksia osallisuudesta ja kuulluksi tulemisesta lastensuojelun asiakkaina. Tavoitteena on kehittää lastensuojelupalveluita asiakaslähtöisemmäksi nuoren näkökulmasta. Tutkimus on osa suurempaa Turun Ammattikorkeakoulun ja Turun Yliopiston lasten ja nuorten tutkimusyksikön kanssa tehtävää lastensuojelu- ja nuorisopsykiatristen palveluiden välistä suhdetta selvittävää tutkimushanketta.

Tässä tutkimuksessa mielipidettäsi kysytään kyselylomakkeen avulla. Tutkimukseen osallistuvat Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa olevat nuoret. Antamasi tiedot ovat tutkimuksen kannalta erittäin arvokkaita ja tärkeitä, siksi toivonkin, että osallistuisit tähän tutkimukseen. Täyttämäsi kyselylomakkeen palauttaminen katsotaan luvan antamiseksi.

Toivon, että vastaat itsenäisesti kysymyksiin. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, ja vastaamisen voit halutessasi keskeyttää, eikä se vaikuta mitenkään saamaasi hoitoon ja tukeen lastensuojelun toimipaikoissa. Vastauksesi käsitellään luottamuksellisesti, eikä henkilöllisyytesi tule tietoon missään tutkimuksen vaiheessa. Antamasi tiedot säilytetään tutkijan hallussa ja hävitetään tutkimuksen valmistuttua vuonna 2011.

Lausteen perhekuntoutuskeskus on myöntänyt luvan tutkimuksen suorittamiselle, ja henkilökunnan jäsenet ovat tietoisia tutkimuksesta. Annan mielelläni lisätietoja tutkimukseen liittyvistä asioista.

Kiitos yhteistyöstänne,

Ida-Nella Nurmi
Hoitotyön opiskelija
Puh: 044 577 9433
E-mail: ida-nella.nurmi@students.turkuamk.fi

Hankkeen toimijat / Opinnäytetyön ohjaajat:

Tiina Pelander
SH, TtT
E-mail: tiina.pelander@turkuamk.fi

Heikki Ellilä
SH, FT
E-mail: heikki.ellila@turkuamk.fi